

EX HIS RESOLVES.

- 2553 Legatum relictum pro maritandis virginibus, potest ab executori applicari pro maritandis virginibus in conservatorio ad id detentis. Vidal. cit. n. 4.
- 2554 Legatum relictum pauperibus in genere, debet præcipue distribui consanguineis testatoris, si constituentur sub talibus circumstantiis, ut non possint secundum suum statum & conditionem commodè & honestè vivere. Vidal. cit. n. 26. Quia hi dicuntur pauperes. Baldus in l. si quid ad declinandum column. 2. C. de Episc. & Cler. Cui accedit voluntas Testatoris rationabiliter præsumpta, ex regula 5. de num. 2552.
- 2555 Imò ipse executor, cui est injunctum onus eleemosynam pauperibus dispensandi, si est pauper, potest partem æquam & rationabilem sibi applicare. D. Th. 2. 2. q. 32. art. 9. ad 3. Vidal. n. 27. Quia licet ut executor sit minister ad dispensandum, ut pauper habet jus ad eleemosynam cum reliquis pauperibus.
- 2556 Legatum relictum pauperibus in genere, aut Monasterio, distribui debet pauperibus, & Monasterio loci, ubi testator domicilium habebat, nisi aliud expresserit, aut de ejus mente colligatur. Vidal. cit. n. 34. Quia major affectus testatoris præsumitur ad pauperes loci. Cui accedit praxis.
- Si in loco sint plura Monasteria, conferendum est pauperiori. Nisi testator committat hæredi potestatem eligendi pauperes, aut Monasterium; tunc namque non tenetur eligere pauperiores, nec Monasterium, aut pauperes loci. Ant. à Spir. S. de testamentis tract. 10. dis. 16. sett. 13. num. 341.
- 2557 Legatum pro virginibus maritandis potest dari virgini illi, quæ habet dotem, sed non sufficientem, ut commodè maritari possit; dummodò reliquias conditiones habeat in testamento expressas. Vidal. cit. num. 29.
- 2558 Legatum pro maritandis Orphanis dari potest puellæ habenti parentes pauperes, & inutiles, qui eam dotare non valent. Vidal. cit. n. 30. Diana p. 4. tract. 4. res. 140. quia Orphana dicitur puella habens patrem inutilem: desumitur ex cap. inter catena, de translat. Episc. ubi Glossa vers. inutilem, inquit, inutilem mortuum reputari. Unde Ecclesia viduata dicitur, que inutilem habet Episcopum. Tum quia idem militat Testatoris motivum, qui reliquit legatum Orphanis, in quantum nullum auxilium à suis parentibus habere possunt. His accedit praxis. Idem potest conferri ex-
- positis, Mendo n. 20. quia cum parentes ignorent, & quæ sunt, ac si non haberent.
- 2559 Eadem ratione legatum pro viduis pauperibus dari potest mulieri habenti virum inutilem. Vidal. & Diana cit.
- 2560 Legatum pro puellis pauperibus possideri viduis pauperibus, tenet Vidal. cit. n. 32. dicens, ita fuisse decimum per S. C. Neapolitanum, & cit. Dianam part. 3. tr. 6. res. 29.
- 2561 Legatum pro dotanda paupere possideri pauperi nuptæ absque dote, tenet Mendo v. legatum num. 20. quia idem motivum legantis reperitur.
- 2562 Legatum pro maritanda virgine conferri potest puellæ clam corruptæ, Vidal. cit. num. 28. & Com. quia nomine virginis venit, quæ publicè, & in foro externo reputatur virgo.
- 2563 Legatum relictum generaliter pro maritandis virginibus, debetur eisdem, si moniales fiant. Clericatus cap. 102. num. 4. Barbos. de Off. & potest. Episc. allegat. 83. num. 17. contra Fragosum part. 3. l. 5. d. 8. §. 11. n. 333. & Lugo d. 24. num. 294. apud Ant. à Spir. S. cit. n. 753. Ex voluntate Testatoris moraliter certò præsuma, quæ fuit, suam-vellé suffragari animam, quæ per electionem Religionis à legataria factam melius juvatur. Cui accedit praxis. Hinc Diana part. 5. tract. 14. resol. 35. nostram sententiam tenendam docet tamquam probabilem tam ex Theologis, quam ex Jurisconsultis, ratione, & praxi.
- 2564 Qua ratione legatum relictum uxori, quamdiu statum vidualem servaverit, eidem in conscientia debetur, si Religionem ingreditur, eò maximè, quia verè statum vidualem servare dicitur. Vidal. cit. num. 35.
- 2565 Vixit tertii Ordinis S. Francisci collegialiter viventes, & mulieres ejusdem Ordinis etiam non collegialiter, sed in propriis dominibus viventes, quæ tamen vitam cœlibem, aut castam vidualem ducunt, expresso voto castitatis de Ordinarii licentia emiso, conquisi possunt legatum pro Monachatu relictum. Diana part. 2. tract. 2. res. 84. contra Fanc. del Castillo, & Riccius apud ipsum, qui de mulieribus recensitis oppositum tenent. Ratio est, quia dictæ mulieres æquivalenter statum Monachalem servant; qua ratione gaudent immunitate personali, & privilegio fori, juxta dict. num. 748. adeoque possunt conquisi legatum pro Monachatu relictum. Ita fuisse decimum per Rectores S. Barbaræ, & Montis Pietatis Panormi, testatur Diana cit. Imò ipse del Castillo refert, ita etiam fuisse decimum per Rectorem Orphanorum, & in Curia Panormitana. Non obstat Bartolus in l. com-

modissimè, ff. de lib. & posthum. quia loquitur de ingressu Monasterii, minime de simplici Monachatu.

Non possunt autem dictum legatum consequi mulieres Tertiariæ, quæ nec collegialiter vivunt, nec expresso voto, ut supra, castitatem servant. Quia cessat ratio, & finis testatoris, qui est Religio.

2566 Legatum relictum determinata foemina maritanda, potest illi conferri, si tempore testamenti, aut post conditum testamentum, ante mortem testatoris, & dum adhuc testator viveret, fuit data in matrimonium, quia tunc legatum videtur factum ob peculiarem affectum ad personam, qui non cessat, postquam est nupti tradita. Non potest autem illi conferri, si legatum sit relictum pro maritandis mulieribus incertis, & indeterminatis. Bonac. tom. 2. de contractibus disp. 3. quest. 17. punt. 8. §. 4. num. 7. quia testator non movertur ex affectu ad personam, sed ad miseriam pauperum sublevandam, ut statum maritalem sumant; qui fisis cessat, matrimonio ante testatoris mortem inito.

2567 Legatum relictum determinato pauperi, aut determinatae puellæ, si sit factum pro anima testatoris, aut pietatis causa, dandum est alteri pauperi, si ille ante collationem sit mortuus; quia durat causa legati, nempe pietas, & suffragium: minime si sit relictum in bonum talis determinatae personæ; quia causa est effectus, qui cessat. In dubio præsumtio stat pro cœla pietatis, nisi pauper determinatus fuerit consanguineus; quia censetur, quod prævalet affectus sanguinis. Ant. à Spir. Sanct. cit. num. 750. v. num. 2556.

2568 Si pauper moriatur, executor in mora existente, tenetur executor solvere hæredibus, quia pauper legatarius habet jus ad legatum à morte testatoris, & hæres succedit in jure pauperis, Ant. à Spir. Sanct. cit.

2569 Ex his sequitur, quod si quis relinquat legatum D. Antonio determinato loci, & ibi non existat, legatum debetur Ecclesiæ Parochiali testatoris. Quod si duas Parochias habeat, debetur illi, à quo Sacramenta acceptit. Si plures sint Ecclesiæ talis nominis, conferendum est pauperiori, nisi habeat potestatem eligendi, ut in num. 2556.

LEGATUM CESSAT

2570 Primo. Si legatarius præmoriatur leganti. At si moriatur post testatoris mortem, debetur hæredibus legatarii, etiam hæreditate non adita: ut in num. 2568.

2571 Secundò. Per notabilem ingratitudinem legatarii post legatum, nisi postea expressè vel tacite se reconciliaverit. Et quam-

vis testator conficius ingratitudinis habuisset tempus revocandi, imò & fecisset codicillum & non revocaverit, adhuc censetur revocatum, Ant. à Spir. Sanct. cit. sett. 15. ex Sanch. v. num. 2545. & 2367.

2572 Tertiò. Si legaverit rem alienam putans esse suam.

2573 Quartò. Cessat extincta re legata per ipsum legantem. Unde si quis, postquam legavit triticum, quod in horreo habebat, illud consumpsit, ad nil tenetur hæres, Ant. à Spir. Sanct. cit. sett. 13. num. 753.

2574 Quintò. Legatum conditionale cessat; si purificetur conditio, antequam firmetur legatum morte testatoris: v. num. 2556.

JUDEX COMPETENS

2575 In legatis piis est Episcopus loci, etiam respectu laicorum, & contra laicos, ex juribus sequentibus. Insuper ipse est legitimus ultimarum voluntatum, & piorum legatorum executor, tam ex jure Civili, quam Canonico, ex cap. Nos quidem. cap. si hæredes, & cap. tua nobis de testam. & ex Trident. sess. 22. de ref. cap. 8. Si alius executor non sit à testatore dispositus, vel si sit male dispositus, aut deficit, Bonac. tom. 2. de contrall. disp. 3. q. 17. punt. 8. §. 10.

2576 Hinc non potest testator prohibere, ne Episcopus curer sua legata impleri; quia licet liberum sit ei legatum condere, non est liberum, Episcopum potestate à jure concessa privare.

Eadem ratione; si testator legatum condat sub conditione, quod si Episcopus ei se ingesserit, sit nullum; Episcopo se ingenerante in executione, legatum non cadit, nec transit ad hæredes legantibus; quia talis conditio, cum sit contra jura, habetur pro non apposita. Bonac. cit. contra Mollesium: v. n. 2548.

2577 Potest Episcopus hæredes negligentes ad solvenda legata pia cogere per censuras præfixo termino bene viso, puta unius anni, aut sex mensium.

2578 Eamdem potestatem habet circa legata non pia, si non sit præventus à judice laico; quia compellio hæredum, aut executorum circa legata prophana, est mixti fori, Abbas in cap. si hæredes num. 7. Clericatus cap. 102.

DE COMMUTATIONE
LEGATORUM.

2579 Legata ad unum usum relicta non possunt in alium usum converti absque justa, ac rationabili causa, ac legitimo Superioris consensu, Bonac. tom. 2. de contr. disp. 3. quest. 17. §. 9. Quia testatoris voluntas est servanda tamquam lex, cap. ultima voluntas 13. qu. 2. Sum-

2580 Summus Pontifex potest valde (quid sit; an licet) sine causa commutare etiam in opus minus pium.

2581 In legatis prophanis superior legitimus est Princeps supremus; hic potest ad alium usum prophanum convertere ex justa causa.

2582 In legatis piis est Summus Pontifex, uti suprà: Et Episcopus loci ex justa causa, aut necessitate, sine gravamine hæredis, & injuria loci pii.

2583 Hinc Episcopus potest commutationem de uno in alium usum concedere. Primo. Quando voluntas testatoris non potest de jure, aut de facto impleri in propria specie. Quia voluntas testatoris nec presumitur, nec est contra jura; nec est illicite executione danda.

2584 Secundo. Quando voluntas testatoris potest de jure, & de facto impleri, potest Episcopus ex justa causa, aut ex necessitate commutare.

2585 Justa causa erit, 1. Si legatum factum ad unum usum, non possit commodè adimpleri, 2. Si pecunia ad illum usum legata non sufficiat, 3. Si testator non satis expressit, quomodo sit expendendum legatum, tunc potest Episcopus declarare, 4. Si legatum sine commutatione, aut dispensatione fieret caducum. Et sic, si quis pro anima sua legasset centum Rose, ut monialis fieret, hæc autem nubat, aut moriatur, tunc poterit alteri pueræ, quæ monialis fiat, applicari. Dixi pro anima sua: quia si legatum esset Rose relictum intuitu, & affectu personæ, tunc ea mortua evaderet caducum, & cederet hæredi legantis, ex num. 2567. Nam legatum non extendit de persona ad personam, quoties est electa industria personæ, Bonac. cit.

2586 Justa causa erit potior, si ei addatur necessitas. Necessest erit, 1. Si legatum sit factum ad usum parum utilem, v. gr. ad pin-gendam Ecclesiam, quæ minatur ruinam, tunc poterit applicari reparationi ejusdem; 2. Si sit necessaria expensio in aliud, quod est necessarium ad executionem legati. Hinc si legatum sit pro celebratione Missarum, sed Ecclesia indigeat sacris vestibus, aut earum reparatione; tunc potest legatum ad tempus converti in sacrarum vestrum emptione, aut reparatione. Eadem ratione legatum annum relictum pro fabrica templi, potest ad tempus expendi pro ornamenti, & aliis divino cultui necessariis.

3. Si commutatio non sit perpetua, sed ad tempus, potest faciliter justa concurrente cau-

sa fieri. Et sic (ait Clericatus, cap. 102. num. 13.) Eminentissimus D. meus Cardinalis Barbaricus Episcopus Paduanus, me proponente, in Congreg. coram Eminentia sua, dispensando concessit, ut legatum annum relictum pro ornamenti Altari Deipara in Ecclesia Parochiali Baptæta, posset per decem annos expendi pro ornamenti Altaris SS. Sacramenti, attento quod Altare Deipara erat ditissimum ornatum: Alterum vero SS. Sacramenti erat ornamenti omnino destitutum, & nulla erat facilior via providendi illius nudicati.

2587 Legatum tamen pro virginibus maritandis non patitur commutationem cum alio opere pio, Anton. à Spir. Sanct. de testam. tract. 10. disp. 16. sett. 13. num. 753.

Hæc docent Doctores communiter, maximè Bonac. cit. Verricell. tract. 1. qust. 17.

2588 Imo Verricelli cit. n. 5. addit, quod possit solus hæres, aut executor, irrequisito Episcopo, legatum in alium usum convertere, aut aliquo modo mutare, si causa à testatore ignorata adsit, aut de novo occurrat; quia iudicio prudenti est moraliter certus, quod si testator eam cognovisset, sic legasset, & disposuerit; quia hæc non est propriè commutatio, aut dispensatio, ad quam requiritur superioris authoritas, sed interpretatio per epichejam, quæ est omnium moderatrix legum, quæcumque quilibet privatus juxta prudenter regulas facere potest.

Insuper sicut hæres potest declarare voluntatem defuncti, quando est de ea verisimiliter informatus; ita à fortiori poterit eam declarare, quando naturalis rationis ductu est moraliter certus de eo, quod in tali casu interrogatus responderet, si viveret. Ita Verricelli, qui exemplificat, ut sequitur.

2589 Explico tali exemplo: testator legavit mille, ut construatur Ecclesia sacramentum; id deinde ab alio constructum est, sed interea corruit Ecclesia teatum; quis dubitat posse hæredem sine ulla autoritate Episcopi, ex solo consensu rectoris Ecclesiae, reficere teatum? Sic testator legavit mille, ut quinque virginis sua Civitatis nuptui dentur, capta Civitate, & in servitatem redactis virginibus ab infidelibus. quis dubitat posse hæredem ea mille ad ipsas redimendas convertere? Neque vi-deo, ad hæc necessariam esse Episcopi auctoritatem; sed tantum consensum Rectoris Ecclesiae, quando certæ Ecclesiae factum est legatum.

2590 Item in q. 18. subdit; Infertur secundò ad casum, de quo nuper interrogatus suis: testator legavit annua centum in elec-

„ eleemosynam panis pauperibus certi oppidi alienum si aliqua mutatio fiat, v. g. si pecuniam relinquunt ad calices emendos, pro Ecclesia, quæ calice non eget, poterunt eam applicare ad casulas, aut alia ornamenta, quæ magis ad Ecclesia usum conducunt.

Q U Æ R E S I.

2594 An si pro opere à testatore hæredi praefoxo, v. gr. pro Oratorio construendo, non fuerit requista tota summa pecunia legata, id quod superest, possit ab ipso hærede retineri?

R Espondeo posse, si summa pecunia fuit legata demonstrativè; non posse, si fuit legata taxativè. Bonac. tom. 2. de contractibus disp. 3. q. 17. §. 9. num. 5. Tunc dicitur summa pecunia legata taxativè, seu limitativè, quando ex verbis aut circumstantiis dignoscitur, mente testatoris fuisse, per totam illam summam suam velle exonerare conscientiam, aut suam animam suffragari. Tunc verò dicitur legata demonstrativè, quando dignoscitur, mente testatoris nil aliud esse, nisi demonstrare executionem operis illius, quod præfigit; quod maximè dignoscitur, si prudenter judicetur legasse etiam cum affectu ad personam hæredis, in quantum sumnam excedentem legaverit, volens in tuto se ponere, ne hæredem gravaret in operis adimpletione.

Q U Æ R E S II.

2595 Petrus reliquit duodecim legata annua unciarum viginti pro duodecim virginibus quolibet anno maritandis: inde nata est puella consanguinea Petri in tertio gradu, pauper: cui cum esset oblata occasio boni juvenis, & non haberet dotem sufficientem, ne opportunitatem amitteret, unum ex illis legatis unciarum viginti in spe donavit, & hinc fuit matrimonium peralatum. An dictum legatum posse ei conferri jam maritate?

R Espondeo posse. Sequitur ex dñis num. 2554. 2557. & 2561. Ratio est primo, quia legatum habuit effectum à legante intentum, non aliter, quam si priùs illud puerula consecuta esset; nam ejus virtute, & non aliter, nupsit.

Cui accedit praxis, & consuetudo in legatis Confraternitatum, pro maritandis filiabus Confratrum relictis, quæ ab ipsis jam maritatis obtineri solent, ex eo quia in dotem priùs assignaverint, & eorum virtute nupsent.

Secundò, quia dicta puella est consanguinea in tertio gradu legantis, pauper, & inops; unde locum habet moraliter certa interpretatione per epichejam voluntatis ipsius testatoris, qui si viveret, & pueram suam con-

sanguineam in state inopie cognosceret, ne-
duin sic, sed melius & utilius ad ejus favorem
disponeret, juxta dicta in n. 552. 2518. &
2568. Imò eam esse ceteris non confangui-
neis preferendam, sequitur ex n. 2654.

PRIVILEGIA FRATRUM MINORUM
QUOAD LEGATA.

2596 **C**lemens IV. 21. Julii 1245. *Constit.*
4. *Virtute conspicuus*, §. 27. Eugenius
IV. *Licitè debitum*, & Sixtus IV. 21. Augusti
1471. *Const. 6. Regini*, concederunt Ordini
Minorum,

„ Ut liceat Fratribus vestri Ordinis, cùm
„ de prioribus locis suis ad alia loca se trans-
„ ferunt, tam ædificia, seu omnem ædifi-
„ ciorum materiam locorum, quæ dimittunt,
„ dedicatis Ecclesiis dumtaxat exceptis,
„ quam libros, calices, & paramenta secum
„ ad alia loca transferre, & ædificia ipsa cum
„ solo, & aliis ad eadem loca pertinencia,
„ præter Ecclesiæ, per personas ad hoc à Se-
„ de Apostolica deputatas, vendere, ipso-
„ rumque pretium in aliorum locorum, ad
„ quæ dicti Fratres se transferunt, ædifica-
„ tionem, seu alias in eorum utilitatem con-
„ vertere, secundum quod ei melius videbi-
„ tur expedire, cùm ipsa propria, & alia lo-
„ ca fratrum ad Nos, & Apostolicam Sedem
„ specialiter, & immediatè pertinere noscan-
„ tur: v. n. 1145.

2597 Sixtus IV. & Leo X. apud Sorbo *ver.*
legata n. 1. & *ver. commutare* à num. 1. ad 3.
& Verricelli *tratl.* 1. q. 17. num. 1.

„ Concederunt, quod Prælati Fratrum Mi-
„ norum Observantium possint res donatas
„ apud viyentes, insuper legata facta locis no-
„ stris ad unum usum, commutare in alium,
„ sine scandalo tamen illorum, ad quos fo-
„ lutio legatorum pertinet, aut à quibus res
„ sunt donatae.

2598 Leo X. in *Const. 6. Merentur*, recen-
set Bullas Nicolai III. & Clementis V. & de-
clarat, Fratres Minores de Observantia licitè
retinere posse domos amplas, & spatiose,
insuper paramenta multiplicia, ac pietiosa:
assignans pro ratione, quia sunt in proprietate
S. Sedis; & Fratres sunt tantum custodes, &
solum usum habent, non fructum, quare in
nihilo regulam violant; & decens est, in cele-
brioribus solemnitatibus decentioribus para-
mentis divinam honorare Majestatem.

De legatis Fratrum Minorum fusè actum
est à num. 1185.

CODICILLUS

2599 **E**st ultima voluntas minus solemnis de
eo quod quis post mortem suam fieri ve-
lit coram quinque testibus declarata.

2600 Poteſt quis mori cum pluribus codi-
cillis inter ſe non contrariis, ſed non cum
pluribus testamentis, quia testamentum poste-
rius ex jure tollit prius.

2601 Religiosus profellus non poteſt revo-
care testamentum ab ipſo ante profellionem
factum; quia testamentum non poteſt revo-
carci in totum, niſi per aliud testamentum: nec
in partem, niſi per codicillum. Religiosus
autem profellus nec facere poteſt testamen-
tum, nec codicillum: quia codicillus eſt te-
ſtamentum parvum, qui à teſtamento diſſert
per hoc, quod non requirat ſolemnitatem, nec
tot teſtes, ſicut teſtamentum. Tum quia in
codicillo nec iſtituitur, nec tollitur hæres:
v. num. 2604.

2602 Ceteri autem poſſunt teſtamenta, &
codicilos revocare uisque ad mortem, quia ex
jure voluntaſ teſtatoris perambulatoria dicitur
uisque ad mortem.

SUBSTITUTIO FIDEICOMMISSARIA

2603 **E**ſt illa, per quam hæres ab iſteſato,
aut teſtamento conſtitutus, gravatur
reſtituere hereditatem, vel partem ejus aliquotam
v. g. diuidiam, tertiam, aut quartam partem
alteri.

Ille, cui eſt facta ſubstitutio, dicitur fidei-
commissarius, ſeu fideicommissum, quia teſtator
fidit hæredi, & ejus fidei committit hæredit-
atem alteri reſtituendam.

Hæc ſubstitutio non eſt directa, ſed obli-
qua, in quantum fideicommissarius non ca-
pit bona hæritaria directe à teſtatore, ſed
minifterio hæredis primò iſtituti, & gra-
vati.

Non ſolum primus hæres potheſt gravari, ut
hæreditatem, aut ejus partem fideicommissario
reſtituat; ſed etiam ipſe fideicommissario
potheſt gravari, ut alteri fideicommissario
reſtituat: in quo caſu actiones utiles tranſ-
ferruntur in hunc posteriorem fideicommissarium:
v. num. 2539.

2604 Licet per codicillum non potheſt iſtitui
directa hæres, potheſt iſtitui fideicommissario:
quia potheſt hæredi directo jam iſtituto
imponi onus reſtituendi alteri hæreditatem,
vel ejus partem.

2605 Fideicommissum non potheſt fieri, niſi
de bonis liberis, minimè de bonis alienis, aut
alteri obligatis. Hæc Bonac. tom. 2. de contra-
ribus diff. 3. q. 17. punt. 4. Ubi plura.

D2

De VII. P. accepto Decalogi. Cap. II.

275

De teſtameſto & legatis fuſe agunt Ma-
ſtrius disp. 4. q. 2. art. 3. la Crux 7. p. 132.
Diana p. 8. tr. 5. p. 10. tr. 15. ref. 11. par. 5. tr. 3. ref.
120. p. 3. tr. 5. ref. 60. & alibi, Tamb. tom. 2. de
Bulla Cruc. c. 18. §. 2. Bonaç. tom. 2. de contrali-
bus diff. 3. q. 17. 18. & 19. Ant. à Spir. S. tratl. 10.
disp. 16. Verricelli cit. Busemb. lib. 3. tr. 5. cap. 4.
Clericatus c. 102. Mendo ſub propriis titulis.

SPONSIO

2606 **E**ſt contrallus, in quo duo de veritate,
aut eventu alij cujus rei certantes, ſibi
in vicem aliquid ſpondent, ut id ejus ſi, qui ve-
ritatem affecetus fuerit. Sponsio vulgo dicitur
ſcommessa.

Ut licitè fiat, quatuor conditions requiri-
t. 1. Ut fit ſuper re dubia. 2. Ut fit æqua-
litas in re, quæ ſpondetur, cum æquali incerti-
tudine. 3. Dubius eventus in utroque. 4. Ut uterque eodem ſenſu accipiat id, de
quo certatur.

LUDUS

2607 **E**ſt contrallus, de quo ludentes res suas
periculo expoſunt, properſpem acqui-
rendi rem alterius. Eſt triplex; fortuitus, inge-
niosus, & mixtus. Ludus merè fortuitus eſt
prohibitus; hinc ludus alearum, qui magis in
fortuna, & caſu, quæ in industria eſt fundatus,
eſt prohibitus laicis ſub veniali, Clericis ſub
mortali; ſi tamen frequenter, & per longum
tempus ludant; ſecus, ſi per breve tempus, re-
creationis cauſa, & abſit scandalum. Penech.
de luduſ n. 15. ait, legem Canonicaſ, quoad
culpam, ridenti per deſuetudinem abrogatam, ſi
non avaritia, ſed vera recreationis cauſa ludatur
ad aleam, & ſine scandalō. Ita Scotus in 4. d. 15.
q. 2. litt. N.

2608 Conditiones ludi, ut fit licitus, ſunt
quatuor. 1. Ut ludens non utatur dolo, &
fraude. 2. Ne alter alterum compellat ad lu-
dum pervim, aut verbis contumeliosis. 3. Ut
ludens diſponere poſſit de re, quam ludo
exponit. 4. Ut fit æqualis conditio colluden-
tium.

2609 Tenetur reſtituere, qui vicit facien-
do contra conditiones ludi, ut eſſet, qui ſi-
mularet ſe planè ignarum lufus, & ſic alterum
multo imperitiorem provocaret, qui ali-
unde ludere noluiſſet; hic enim dolo, &
fraude ageret.

2610 Non tenetur reſtituere, qui uitur
aſtutis illis, quas regulæ lufus, & conſuetu-
do recepta patitur, cum uterque ſciat tales
aſtutis eſſe ſolitas, & ſic tacitè in illis liberè
conſentiat; v. gr. 1. Si potiores chartas ha-
bent, & fecurus de victoria, augeat ſponsio-
nem, vel ſimulet metum, ut adverſarius au-

S: 2: CA: